

EMLÉKEZTETŐ

Az OKA hatodik üléséről (2007. május 29., SZMM, Tükörterem)

Napirend előtt

- **Fazekas Károly**, a kerekasztal elnöke a köszöntés után **ismerteti a napirendet**. **Elsőként** a mai téma felvezetésére és megvitatására kerül sor. Az előadó Dr. Csépe Valéria, aki *A sajátos nevelési igényű tanulók helyzete Magyarországon* címmel fog 30 perces prezentációt tartani. A korreferátor Lányiné dr. Engelmayer Ágnes, gyógypedagógus, klinikai gyermek szakpszichológus és közoktatási szakértő. Két felkért hozzászóló: Csabai Katalin, az Országos Beszédvizsgáló Intézet igazgatója és Szakács Katalin, a Nevelési Tanácsadók Országos Szövetségének elnöke. Ők 10–10 percet kapnak a hozzászólásra. Ezt követi a vita.
- Meghívott vendégek: Nagy Gyöngyi Mária, Sárközi Gábor; Gádoros Júlia, Hídvégi Márta, Horváth Ernő és Lászlóné Szabó Hajnalka
- **Második napirendi pont** Kárpáti Andrea javaslata a tanárképzésről szóló határozattal kapcsolatban. Az állásfoglalás megvitatása és szavazásra bocsátása.
- **Harmadik napirendi pont** az Oktatási Kerekasztal további munkatervének megbeszélése.
- Utolsó, **negyedik napirendi pont** Csapó Benő rövid tájékoztatása az induló nemzetközi együttműködési program következő állomásáról és további terveiről.
- A napirendet a tagok egyhangúan elfogadták.
- **A jelenlévő tagok listája** megtalálható az **1. mellékletben**.

Csépe Valéria előadása:

Mindenek előtt **fogalmi tisztázásra** van szükség a témában. A kérdés interdiszciplinaritása és a nemzetközi szakirodalomból fordított megnevezések inkonzisztens használata miatt a kategóriák és a fogalmak nagyon zavarosak a sajátos nevelési igény (SNI) kérdéskörében. A fejlődési rendellenességek kategorizálása egyben a probléma strukturálását is jelenti, mely alapján a legfontosabb szakmai feladatokat meg lehet határozni ez egyes csoportokban. A kategorizálás tehát alapvető fontosságú a problémák kezelésében.

Az **EU-ban nincs harmonizációs kényszer** ezzel a kérdéssel kapcsolatban: nagyon eltérő gyakorlatok valósulnak meg a különböző országokban és a kategorizálás sem egységes. A közös jellegzetesség, hogy az SNI **ellátási kategóriaként szerepel**, vagyis ez a törvényi keret alapja, melyhez hozzárendelik a finanszírozás módját és az ellátásra vonatkozó előírásokat.

Magyarországon használatos kategóriák egyes alcsoportjait a fejlődési zavarok gyakran elavult (vagy sajátosan magyar) címkéi töltik meg, melyek **csak részben követik az OECD gyakorlatát és finanszírozási modelljeit**.

Problémát jelent az is, hogy az 1993-as közoktatási törvény óta **folyamatosan összezsúsznak a jogi és a szakmai kategóriák**, mivel a fenntartói és nem a szakmai, hátránycsökkentési érdekek alakítják őket. Elsősorban a szakma felelőssége lenne, hogy olyan kategóriákat standardizáljon, melyek összhangban vannak a nemzetközi fogalmakkal.

Az is probléma, hogy **nincs garancia arra** a rendszerben, hogy **a normatív alapon jár támogatás** – melyet az önkormányzatokon, a fenntartókon keresztül utal az állam – **valóban eljusson a gyerekekig**. Sajnos ez a legutóbbi változások (2007-es törvénymódosítás) után sem garantált.

Emellett az SNI ügyében is jelentkezik az a **sajátos magyar paradoxon**, hogy a jogalkotó legjobb szándéka ellenére az intézkedések után a várt hatás elmarad. A jogi szabályozást alig követi a közoktatás valódi, a különböző hátrányokat lefaragni képes, megfelelő színvonalú működése. Több vizsgálat bizonyítja, hogy a közoktatás jelenlegi működése nem csökkenti a társadalmi esélykülönbségeket, sőt inkább újratermeli azokat.

Az előadó javaslata a jogi és finanszírozási kategóriák elnevezésére az OECD statisztikai célú és forrásfelosztási modelljei alapján:

- OECD-A – súlyos képességzavarok
- OECD-B – nehézségek
- OECD-C – hátrányok
- (OECD-D – tehetség lenne, de Magyarországon nincs ilyen kategória)

Az SNI tehát elsősorban statisztikai, finanszírozási és jogi kategória, **a szakmai tartalommal kapcsolatban konszenzusra kell jutni** az érintett szakembereknek. Az elnevezés helyesbítésével kellene kezdeni a szakmai tartalom egységesítését. Az előadó javaslata a **különleges oktatási-nevelési szükséglet** megnevezés lenne.

A szakma feladata – a terminológia mellett – a **diagnosztikai kategóriák tisztázása** is. Ehhez a szakmailag pontatlan, részben elavult megnevezéseket el kell hagyni, illetve szakmai protokollokat kell kidolgozni, melyek pontosan szabályozzák az egyes kategóriákhoz tartozó eljárási módokat és kezelési metódusokat. Az NFT I-ben megjelenő szakmai protokollok nem tekinthetők valódi protokollnak, mert leírások csupán. A protokoll, az a definíció, eljárás és eljárási utasítás, melyet konszenzusosan elfogadott adott ország szakmai rendszere.

A diagnosztikai kategóriák mellé egy **komplex, differenciált diagnosztikai rendszer kiépítése** is szükséges, mely a leggyakrabban előforduló tanulási zavarok esetében, standardizált formában már minden fejlett országban rendelkezésre áll, tehát nagy részüket nem magunknak kellene kifejleszteni.

Az SNI-hez köthető jogi, szervezési kérdésekkel kapcsolatban **újra kell gondolni a fenntartói jogokat**. A finanszírozás mellett az ellenőrzésre is nagy hangsúlyt kell fektetnie a kormánynak.

A szociális, az egészségügyi és a közoktatási rendszer az SNI „rá tartozó” részét önállóan nem tudja megoldani, tehát **együtműködésre van szükség a tudományágak és a tárcák között** is. Ez az együtműködés garantálná például egy gyermekkövető rendszer illetve egy független szakértői és hatósági feladatokat is ellátó ellenőrző rendszer kiépítését és működtetését.

Az SNI problémák kezelésének - hasonlóan fejlett országok gyakorlatához – **közigazgatási feladatnak kell lennie**, mert csak így lehet biztosítani a szűrést, a diagnosztikát és a fejlesztést ellátó intézmények munkaeszközzel történő ellátását. Emellett a finanszírozás ellenőrizhetőbb, a minőségbiztosítás jobban tartható lenne csakúgy, mint a szakértő bizottságok függetlensége. Az államigazgatási feladatkörbe történő átkerülés jogi feltételeinek és megvalósíthatóságának felmérése háttér tanulmányt igényel.

Az NFT II-ben mindenképpen szükséges a **diagnosztika** áldatlan helyzetének megoldása. A rendszer működése elmaradottsága miatt már jogilag is támadható. Tárcaközi együtműködésben lehetne megvalósítani egy jól működő, rendszerszemléletű **gyermekkövetési rendszer** felállítását. Ehhez szükséges lenne a megfelelő adatvédelmi szabályozás kidolgozása, illetve a beteg gyerekek különleges ellátáshoz való jogának kérdését is szabályozni kellene. Újragondolandó az egész **ellátási hálózat**: az alap-, a szak- és a speciális ellátások intézményi és feladatrendszerére.

A legfontosabb üzenetek az NFT II számára tömören a következők:

- rendszerszemlélet
- tárcaközi összehangolt munka
- fejlesztés, ellenőrzés, követés a diagnosztikában
- SNI-szabályozás jogi és finanszírozási háttérének felülvizsgálata
- SNI intézményrendszerének felülvizsgálata
- a tartósan beteg gyerekek különleges oktatáshoz való jogának érvényesítése
- gyermekkövetési rendszer kiépítése
- adatszolgáltatás modern rendszerének kiépítése
- fogyatékoságok és képességzavarok alap- szak- és speciális ellátási rendszerének teljes felülvizsgálata
- nemzetközi tapasztalatok beemelése
- folyamatos finanszírozás biztosítása

Lányiné dr. Engelmayer Ágnes hozzászólása:

Egyetért azzal, hogy:

- az SNI (fogyatékos) személyek ellátását szolgáló **rendszer teljes áttekintésére van szükség**. A teljes alatt értendő a különböző tárcák illetékességébe tartozó feladatellátások, illetve a fogyatékos/képességzavart mutató személy teljes életívét átfogó szolgáltatási rendszer, ami túlmutat az oktatás illetékességén;
- a törvénymódosítások előkészítésekor **széleskörű szakmai konzultációra** és egyeztetésre van szükség. A tervezett változtatásokat hozzáférhetővé kell tenni a szakmai testületek / egyesületek és a szakma egyes képviselői számára is;
- a döntés-előkészítő tudományos / szakmai véleményeknek, elemzéseknek valóban **a döntések előkészítését kell szolgálniuk**, megszüntetve ezzel bizonyos párhuzamosságokat, ill. nem egymásra épülést;
- a diagnosztikus eszközök megújítására**, standardizálásuk szükségességére, jogtisztaságuk biztosítására van szükség;
- SNI jogcímén járó **többléttámogatásnak közelebb kell kerülni ahhoz a gyermekhez**, aki a többlétszolgáltatásra jogosult, így például a szolgáltatást biztosító intézményhez, szakemberhez. A felhasználásnak címkézettnek, ellenőrzöttnek kell lennie és adott esetben szankciókhoz kötötnnek.
- találóbba a **különleges oktatási-nevelési szükséglet** kifejezés használata;
- az **OECD által alkalmazott besorolások elsősorban statisztikai célokat szolgálnak**, és nem helyettesítik az elemző, értékelő, leíró, holisztikus keretbe illeszkedő diagnosztikus folyamatot, de természetesen a diagnosztikus fogalmak egységesítéséhez sokat segítenek;

Lányiné emellett felhívta a figyelmet arra, hogy a közelmúltban **történtek jelentős szakmai / tudományos rendszer átalakító / fejlesztő, szolgáltatásbővítő intézkedések**, melyekről nem szabad megfeledkezni. Többek között a gyógypedagógiai iskolákban is gyökeres változások mentek végbe az elmúlt évtizedben (pl.: a korai fejlesztés, az integrált oktatás, az egyéni fejlesztés, a szakmai segítségnyújtás és a tanácsadás terén).

Elhangzott az a vád, hogy az **SNI b) kategóriába sorolt gyermekek számának jelentős emelkedése mögött** az emelt normatíva megszerzésének igyekezete áll. Erdemes azonban megjegyezni, hogy ezzel együtt csökkent az enyhén értelmi fogyatékosnak minősített tanulók létszáma. E jelenség mögött az a gyakorlat állhat, hogy a többségi iskolában indított és később tanulási nehézséget mutató gyermekek esetében a többléttámogatás megszerzése érdekében az enyhe értelmi fogyatékoság diagnózis helyett egy másik SNI kategóriát alkalmaznak a gyerekekre.

Az **SNI nem csak statisztikai, finanszírozási és jogi kategória**. A fogalmat elterjedten használják külföldön és pontosan nyomon követhető, hogy a kifejezés kialakulása mögött, milyen nevelésfilozófiai megfontolás és érvrendszer húzódik.

A **diagnosztika feladatköre tágabb**, mint amit az előadás kiemel. Nemcsak a fogyatékosra, képességzavarra, ennek súlyosságára és a kóros tényezőkre koncentrálnak, hanem a tanulási kudarc megelőzésére, a pedagógiai tennivalók lépésenként történő meghatározására, a szülőkkel történő együttműködésre, az óvoda, az iskola tennivalóinak és a helyi oktatási hatóságok feladatellátásának pontos meghatározására is.

A **megnevezések** valóban jelentős változáson mentek át az elmúlt évtizedekben, de ezek mögött mindig valamilyen **eltérő filozófia** húzódott meg. A szakmai fogalomzavar tehát nem magyar sajátosság, az angolszász terminológia sem egységes. Az előadó az OECD ajánlásait javasolja a terminológiák tisztázásához, pedig a WHO ugyancsak sok fontos lépést tett a nemzetközi terminológia egységesítése és megújítása érdekében. A gyógypedagógiai szakma egyébként folyamatosan figyeli a nemzetközi terminológiai változásokat és az igazodás is folyamatos. Emellett az OECD kategóriák jelentéstartalmához folyamatosan igazodik a magyar adatszolgáltatás is. Tehát kissé **leegyszerűsítő az a megállapítást, hogy nem követjük nemzetközi nevezéktant**. Természetesen a további finomítása, az egységesítések és a törvényekben a fogyatékos személyekre használt szakkifejezések revíziója és korszerűsítése továbbra is fontos.

Csbai Katalin hozzászólása:

Csépe Valériához hasonlóan fontosnak tartja a **fogalmi tisztázást**. A fogyatékossgot általában gyűjtőfogalomként használják a gyakorlatban, holott ez az esetek nagy részében nem fedi a valóságot. A fogyatékossg irreverzibilis folyamat, míg a fejlődési zavarokkal küzdők nagyobb részénél visszafordítható, javítható, fejleszthető problémáról van szó.

Felhívta a figyelmet arra is, hogy a standardizált tesztek mellett **a helyes diagnózisnak vannak személyi és tárgyi feltételei is**, melyeket ugyanúgy biztosítani kell a kormányzatnak. A szakértő bizottságokat jelenleg például túl sok plusz adminisztratív feladattal terheli a rendszer, ami elvonja őket a lényegi munkától és egyáltalán nem szolgálja a gyerekek érdekeit.

Emellett fontosnak tartja megjegyezni, hogy **túl sok szakmailag erősen kifogásolható olvasókönyv van forgalomban ma Magyarországon**, ami ugyancsak hozzájárul az olvasás- és írászavarok kialakulásához, és így a funkcionális analfabetizmus terjedéséhez is.

A **beszédzavarok diagnosztizálásában** minél előbb lépni kell az ügyben, hogy a nyelvi fejlődési zavar és a beszéd-fogyatékossg elválasztása megtörténjen.

Támogatja a **normatív támogatások felhasználásának ellenőrzését**.

Szakács Katalin hozzászólása:

Támogatja a **különleges oktatási-nevelési szükséglet** megnevezést az SNI helyett. Alapvető fontosságúnak tartja, hogy **több tudományterület együttműködésével** alakuljon ki szakmai konszenzus a legfontosabb kérdésekben. Külön kiemelte, hogy a klinikai pszichológia és a gyermekpszichológia kompetenciáinak meg kell jelennie a közös munkába. A diagnosztikai eszközök fejlesztése valóban nélkülözhetetlen és támogatandó.

Az ellátási rendszerekkel kapcsolatban megjegyezte, hogy a nevelési tanácsadók tulajdonképpen országos hálózatot alkotnak és emellett komplex ellátást is biztosítanak, emiatt az ellátási rendszer újragondolásakor mindenképpen figyelembe kell venni a már meglévő kapacitásokat. Érdemes **a gyerek szempontjából racionalizálni a rendszert**, például hogy a lehető legegyszerűbben elérhetőek legyenek a szolgáltatások számára.

Nagyon fontos **a kompetencia határok tisztázása**, tehát hogy melyik szakember lássa el a gyereket.

A **minőségbiztosítás lényege az ellenőrzés és a visszacsatolás**. Az ellenőrzés során azonban nagyon körültekintően kell megválasztani, hogy ki, mit és mivel mér.

Az integrált oktatás támogatandó azonban figyelembe kell venni, hogy **a többségi oktatás szerkezete, követelményrendszere, haladási rendszere és működésmódja egyáltalán nem tolerálja a másságot**, nem tud vele mit kezdeni.

Vita:

Ádám György szerint **a diagnosztika állapota** valóban aggasztó, ezen minél előbb változtatni kell. *Csillag Márta* hozzátette, hogy az NFT I és az NFT II keretén belül is gondolt a kormányzat a diagnosztikai rendszer fejlesztésére. *Sárközi Gábor* azzal a megjegyzéssel élt, hogy a diagnosztikai méréseknek semmi értelme nincs, hogy ha nem követi fejlesztés azt.

Ádám György felhívta a figyelmet arra, hogy az **interdiszciplináris szemléletben** meg kell jelennie a medicinális megközelítésnek is. Ugyanígy a tárcaközi egyeztetésekből sem maradhat ki az egészségügy. *Révész Magda* a gyermekvédelem, a szociálpolitika gyerekekkel foglalkozó részének együttműködésének fontosságát tartotta fontosnak kiemelni. *Lászlóné Szabó Hajnalka* ezzel kapcsolatban azt jegyezte meg, hogy a különböző tudományágak sokszor nem figyelnek egymásra, a megközelítésbeli különbségek megnehezítik a kommunikációt az eltérő szakmák képviselői között, eltávolítják őket egymástól. Ezen mindenképpen változtatni kell az SNI kapcsán, hiszen interdiszciplináris problémáról van szó, amit csak közös tudással lehet megoldani.

Ádám György arra is felhívta a figyelmet, hogy a nemzetközi tapasztalatok begyűjtése mellett **az Magyarországon felhalmozott tudásanyagról** sem szabad megfeledkezni. Nagy tudásközpontokként a magyar gyógypedagógia évszázados tudásanyagát, a Pető Intézetet és a Vakok Intézetét említette, melyek eddig felhalmozott ismereteit mindenképpen be kell csatornázni a diskurzusba.

Nagy József fontosnak tartotta kiemelni, hogy a gyerekek között iskolába kerülésükkor már akár ötévnyi fejlődésbeli különbség is lehet. Ezt az iskolában már képtelenség kezelni. A fejlődésbeli zavarok problémája, tehát **közvetlenül és szorosan összefügg a korai fejlesztés és a korai állapotmérés kérdésével**. A kerekasztal különböző témáit tehát érdemes összehangolni. *Lászlóné Szabó Hajnalka* is hangsúlyozta a korai állapotmérés fontosságát. Ezt kiegészítette azzal, hogy a védőnőknek és óvodapedagógusoknak a legkorszerűbb ismeretekkel kell rendelkezniük a fejlődés-lélektan tárgyában, tehát a szakember-képzés fontosságát ebben a témában is

hangsúlyozni kell. *Csillag Márta* egyetért ezzel a gondolattal, de felhívja a figyelmet a jelenlegi pedagógus társadalomra, akiknek az SNI-gyerekekkel kapcsolatos ismereteik általában nagyon hiányosak. Nekik a fejlesztő-ellátó rendszerektől – és az államtól is – hatékony támogatására van szükségük jelenleg is, hogy el tudják látni feladatukat. *Horváth Ernő* a Gyógypedagógiai Szaktanácsadók Országos Egyesületének elnökeként felajánlotta a szakmai kontroll kiépítésében való közreműködést.

Lászlóné Szabó Hajnalka elmondta, hogy a legutóbbi felmérések alapján **a megkésett beszédfejlődésű gyerekek létszáma emelkedik** a legmeredekebben. Tehát már nem a dyslexia és a dysgraphia tűnik a legelterjedtebb problémának, hanem a beszédészlelés, a beszédmegértés és a megkésett beszédfejlődéssel kapcsolatos problémák. *Sárközi Gábor* bemutatott egy táblázatot, melyből kiolvasható, hogyan változott az egyes fogyatékos kategóriák létszáma az elmúlt években. Az látszik, hogy a finanszírozás erősen ösztönzi a fogyatékos minősített gyerekek számának növekedését. Egy másik táblázatban azt mutatta meg, hogy hogyan alakul az SNI-gyerekek száma a kistérségek között. Az látszik, hogy valóban nincs egységes protokoll, egységes szakmai eljárásrend a diagnosztikában, hiszen ilyen területi koncentráció az értelmi és enyhén értelmi fogyatékos gyermekek között elképzelhetetlen.

Lászlóné Szabó Hajnalka szerint a **finanszírozás kérdését** nem lehet elégszer hangsúlyozni. Kulcskérdés, hogy a támogatások felhasználása ellenőrizhető legyen, a fenntartói és a felhasználói szinten egyaránt. *Csillag Márta* elmondta, hogy az oktatási törvény módosítási javaslatában szerepel az a célkitűzés, hogy az ellátó intézmények közvetlenül kapják meg a forrásokat az államtól. Ezzel a helyi ellátórendszer megrendelő szerepét kívánja erősíteni a kormányzat, igazi fejlesztő intézménnyé válhatnak ezek az intézmények.

Lászlóné Szabó Hajnalka felhívta a figyelmet arra a problémára, hogy a különböző fejlődésbeli zavarok és testi fogyatékoságok megítélése és **társadalmi elfogadottsága** teljesen különböző, ami sajnos kihat a kezelési gyakorlatra is.

Szakács Katalin felvetésére reagálva *Lászlóné Szabó Hajnalka* azt emelte ki, hogy **a többségi oktatás követelményrendszere** átgondolásra szorul, hiszen egyre több gyerek szorul ki miatta a többségi oktatásból, ami egyrészt szegregációhoz vezet (így esélyegyenlőségi problémákat vet fel), másrészt viszont egyre költségesebbé teszi az állam számára a sajátos / különleges nevelést biztosító rendszer fenntartását.

Csillag Márta a **nevezéktan** kérdésének kapcsán megjegyezte, hogy még a kerekasztal tagjai között is volt némi értelmezésbeli különbség, ami megnehezíti az együttgondolkodást. A magyar jogi szabályozás különleges gondozáshoz való jogról beszél, és ezen belül helyezi el az SNI kategóriát. Ennek aztán vannak még alosztályai (többek között a hátrányos helyzet és – sajnos – egy másik, szűkebb SNI kategória). Az SNI tehát egy gyűjtőfogalma a fogyatékos embereknek, és mint ilyen valóban statisztikai, jogi és finanszírozási kategória is egyben. Ez EU-s szabályozás teljesen más. A hozzászólók vegyesen alkalmazták az egyiket és a másikat. *Sárközi Gábor* azzal a javaslattal élt, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek ne az SNI kategórián belül jelenjenek meg, mert teljesen más jellegű a problémájuk és teljesen más jellegű elbánás jár nekik, mint a fogyatékos gyerekeknek. Semmi sem indokolja, hogy egy lapon említsék őket. *Csépe Valéria* hangsúlyozta, hogy jelenleg valóban egy hibrid rendszert alkalmazunk Magyarországon, mely nem alkot egységet. A következőkben figyelni kell arra, hogy a külföldről átvett elemek ne essenek szét, egységes rendszerbe lehessen foglalni őket.

Azzal kapcsolatban, hogy az SNI kezelése **lehet-e államigazgatási feladat** *Csillag Márta* erős kétségeket fogalmazott meg, mert egy ekkora rendszer kiépítése és fenntartása rendkívül nagy költségekkel járna. Azt is megjegyezte azonban, hogy a jelenlegi törvénymódosítás egyik elem éppen az, hogy a diagnosztikai rendszer ellenőrzését egy hatósághoz delegálják, mely a helyi ellátórendszer feletti szinten fog működni.

Csillag Márta felhívta a figyelmet arra is, hogy a közoktatási törvényben már biztosítva van **a beteg gyerekek különleges gondozáshoz való joga**. Illetve további jogosultságok nyújtása van kilátásban az NFT II. keretén belül.

Sárközi Gábor arra hívta fel a figyelmet, hogy **az a nevelési-oktatási rendszer, amely a gyerekeket tudáskategóriákba sorolja**, és ezek alapján határozza meg azt, hogy mire tanítsa őket, igazolni fogja saját feltevéseit. Azt is kiemelte, hogy az összes gyógypedagógiai osztály több mint negyedében kizárólag cigánygyerekek vannak. Körülbelül 20% körül van a cigánygyerekek aránya a fogyatékos minősített gyerekek között. Ők főleg értelmi, enyhe értelmi fogyatékosnak vannak diagnosztizálva.

Kárpáti Andrea javaslata

Kárpáti Andrea ismertette javaslatát, mely arra kéri az OKM-et és a MAB-ot, hogy **különösen körütekintően járjanak el a tanárszakok akkreditálása folyamán** és első fázisban csak a közismereti szakok szakalapítási kérelmeit fogadja el. A szakok indítását pedig csak szigorú minőségi követelmények teljesítése esetén engedélyezze (a javaslat teljes szövege a 2. mellékletben olvasható). Ezt a javaslatot azzal indokolta, hogy

számos szak esetében megkérdőjelezhető, hogy valós társadalmi igényeket szolgálnak ki – és ezért az a veszély fenyeget, hogy a végzett tanárok nem találhatnak állást. Másrészt az sem kizárt, hogy olyan képzőhelyek is kérik az akkreditálást, amelyek nem alkalmasak erre.

Varga Júlia egyetértett a javaslattal, de véleménye szerint a legkomolyabb veszélyt az jelenti, ha a minőségbiztosítási elem csak korlátozottan tud érvényesülni. *Ádám György* azt kérdezte, hogy nem volna-e célszerű megvárni, amíg a kerekasztal nemsokára napirendre veszi a tanárképzés kérdését. *Csapó Benő* azt válaszolta, hogy néhány héten belül sor kerülhet a döntésre ebben a kérdésben. 84 különböző tanárszak indítására nyújtottak be akkreditációs kérelmet a különböző képzőhelyek, melyek közül számos képzésre nincs társadalmi igény. *Horn György* véleménye szerint nem dolga a kerekasztalnak, hogy hirtelen, spontán módon döntsön aktuális kérdésekről. Az akkreditáció egy bonyolult folyamat, amelybe nem célszerű a téma részletes tárgyalása előtt beleszólni.

Fazekas Károly a vita alapján azt javasolta, hogy a kerekasztal csak a téma részletes megbeszélése után alakítsa ki véleményét. **Addig azonban kérje meg az Akkreditációs Bizottságot, hogy kövesse figyelemmel a Kerekasztal munkáját, mérlegelje Kárpáti Andrea által felvetett problémákat és ha lehetséges, a kerekasztal által tárgyalt témákhoz közvetlenül kapcsolódó döntéseinek időzítését hozza összhangba az OKA napirendjével.** A kerekasztal ezt a javaslatot ellenszavazat nélkül, egy tartózkodással **elfogadta.**

Munkarend

Fazekas Károly ismertette a Kerekasztal munkarendjét. Az első fázis, melynek célja az előkészítés, a vitaindító tanulmányok elkészítése és megvitatása, szeptemberben ér véget, egy pedagógus konferenciával és egy nemzetközi workshop-al. A második fázis célja a résztanulmányok (helyzetértékelések és javaslatok) közel végleges változatának elkészítése. Ez a fázis egy finn-magyar workshoppal fog lezárulni. Ez után készül el a zöld könyv, amelyet a széles nyilvánosság elé tárhat a kerekasztal. Mindezzel párhuzamosan folynak az egyeztetések az államigazgatási intézményekben dolgozó kollégákkal a jogi-intézményi változtatások elkészítése céljából.

Külföldi együttműködés kérdései

Csapó Benő a kerekasztal nemzetközi kapcsolatairól beszélt. Délután Jean-Paul Reef tart előadást melynek célja hármas. Egyrészt a tézispapírt és néhány NFT dokumentumot elemez a nemzetközi folyamatokkal összhangban. Ismerteti a német tapasztalatok hazánk számára fontos aspektusait, végül pedig segít a munkába bevonandó külföldi szakemberek kiválasztásában.

Dönteni kell arról, hogy melyik témákat és milyen struktúrában célszerű nemzetközi vitára bocsátani. Fontos kérdés az is, hogy mely országok tapasztalataira kell építeni. Az eddigi előmunkálatok alapján Finnország mellett Németország tapasztalatai lehetnek fontosak. A nemzetközi együttműködés átfogó keretét alkotná annak vizsgálata, hogy más országokban hogyan működik az akadémiai szféra és a politika világa közötti párbeszéd.

1. melléklet

Jelenléti ív, május 29.

Tagok	
Fazekas Károly	+
Ádám György	+
Árok Antal	+
Bajzák Erzsébet M. Eszter	-
Bihall Tamás	-
Csapó Benő	+
Csépe Valéria	+
Hankiss Elemér	-
Havas Gábor	+
Herczog Mária	-
Horn György	+
Kárpáti Andrea	+
Kertesi Gábor	-
Köllő János	-
Lannert Judit	-
Liskó Ilona	-
Nagy József	+
Nagyné Román Margit	-
Nahalka István	+
Révész Magdolna	+
Tölli Balázs	-
Varga Júlia	+
Vasa László	-

2. melléklet Kárpáti Andrea javaslata

Állásfoglalás a mester szintű tanárképzés helyzetéről és a folyamatban levő döntésekről

A tanárképzésnek a Bologna-folyamatba betagozódó reformja azzal az ígérettel indult, hogy annak eredményeként a tanári hivatásra való felkészítés egységesen egyetemi szintre kerül, megvalósul a képzés régóta esedékes modernizációja, megszűnik a mennyiségi túlképzés és az ezzel óhatatlanul együtt járó gyenge minőség, ezáltal a tanárképzés hatékony eszköze lesz a pedagógiai kultúra megújításának.

Az eddig elvégzett munkálatoknak kétségtelenül sok pozitív eredménye van, az időközben megszületett jogszabályok azonban nem jelentenek garanciát egy európai színvonalú tanárképzés megvalósítására. Emellett máris megfigyelhetők a visszarendeződés jelei, és a kibontakozó folyamatok egy része előrevetíti a mennyiségi túlképzés továbbélésének veszélyét, valamint az új rendszer finanszírozhatatlanságának problémáját is. Mivel még csak az alapszint indult el az új rendben, és a mester szint felmenő rendszerben való kiépüléséhez két további év áll rendelkezésre, érdemes ezen a ponton megállítani a negatív tendenciákat, és következetesen megvalósítani az eredeti alapelveknek megfelelő minőségelvű reformot.

Aggodalomra ad okot a mester szintű tanárszakoknak túlburjánzása, a túlzott specializáció (pl. a külön filozófia, etika, esztétika tanári szak, a sokféle mérnök-tanári szak, kommunikáció tanár szak), olyan új szakok megjelenése (értékelés tanár szak, minőségfejlesztés tanár), amelyeknek nem a mester szinten, hanem a szakirányú továbbképzés szakok között lenne a helye. Ma, amikor – a tanulólétszám csökkenésének arányában – több tízezer pedagógus állása válik feleslegessé, a közoktatásban szükséges szakértelmet elsősorban a felszabaduló munkaerő továbbképzésével célszerű megoldani.

Ennek érdekében javasoljuk, hogy a MAB, illetve az Oktatási és Kulturális Minisztérium különös körültekintéssel járjon el a tanárszakok akkreditálása során, és első fázisban csak a közismereti szakok szakalapítási kérelmeit fogadja el. A szakok indítását pedig csak szigorú minőségi követelmények teljesítése esetén engedélyezze. Ezáltal biztosítható a nagyobb számú tanárt igénylő szakok (magyar, matematika, történelem, természettudományok, idegen nyelvek) egyenletes utánpótlása.

Időközben kerüljön sor a mester szintű tanárképzés – beleértve a költségigényes gyakorlati képzést – finanszírozásának rendezésére, valamint a szakok rendszerének újragondolására, a közoktatás reális igényeivel való összhang megteremtésére. Csak ezek után, a közoktatás igényeinek ismeretében legyen mód további szakok alapítására és indítására.

